

Készült a Fogorvos Kollegiális Szakmai Vezetők és
a Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar
együttműködésében.

FOGÁSZATI ANAMNÉZIS ELKÉSZÍTÉSE GYERMEKKORBAN

0-18 ÉVES KORIG

(Tájékoztató és kitöltési segédlet az alapellátásban dolgozó
fogorvosok számára)

A magyar gyerekek DMF indexének értéke magasabb, mint a hasonló fejlettségű EU államokban. A későn elkezdett és nem megfelelő száj higiéne, illetve az cariogén táplálkozás miatt már kora gyermekkorban elkezdődik a fogszuvasodás, a korán elvesztett tejfog a későbbiekben igen sok a vegyes és a maradófogazatban tapasztalható problémához vezet.

FRONT TEJFOGAK SZUVASODÁSA:

- Korai tejfogcaries = Early Childhood Caries (ECC). Metszők labiális felszínén kezdődik, gyorsan terjed, körbefut a fognyakon. Szimmetrikus, a frontfog koronája gyakran letörik. A front tejfogak előtörése után fél-1 évvel megjelenik. A prevenciója „létfontosságú”. A cariogén szokások megszüntetése nélkül a tejmolárisokra is „ráterjed.”
- Normál tejfogcaries: 4-6 éves korban, a front tejfogak approximális felszínén jelentkezik. Terápiája: tömés, elcsiszolás-impregnálás, korona.

TEJMOLÁRISOK SZUVASODÁSA:

- Centrális és approximális típusa van.
- A korai tejfogcaries a cariogén szokások megszüntetése nélkül a maradófogazatra is „ráterjed.”
- Terápiája: tömés, korona, extrakció, helyfenntartás

A tejmolárisok korai elvesztésének következményei, amennyiben nem kerül helyfenntartó alkalmazásra: a maradó fogak torlódása, fogvándorlás.

A FOGSZUVASODÁS KIALAKULÁSÁNAK FELTÉTELEI:

A fogszuvasodás a fog kemény szöveteinek multikauzális eredetű betegsége.

Kialakulásához négy elsődleges feltétel együttes jelenléte szükséges.

Az elsődleges feltételek között az előtört fogfelszín, mikroorganizmusok jelenléte, a lepedékben lévő anyagok, melyek táptalajt jelentenek a mikroorganizmusoknak, és a „cariogén attack”-ok gyakorisága (időfaktor) szerepelnek.

A fogszuvasodás kialakulásában számos másodlagos tényező is szerepet játszhat. Ilyenek pl. az életkor, genetikai adottságok, családi körülmények, alkati jellegzetességek, környezeti-földrajzi-szociális-gazdasági tényezők. További fontos tényezők az elfogyasztott táplálék valamint a nyál minősége és mennyisége, a szájban található további mikroorganizmusok, és az egyén szájhigiénés szokásai.

Az ECC etiológiája döntően exogén, de ismertek endogén faktorok is (koraszülöttség, alacsony születési súly, exudatív diatézis, D-vitamin hiány, TBC). A külső okok között első helyen a szájban található mikroorganizmusok, elsősorban a Streptococcus mutans törzsek szerepelnek.

A FOGÁSZATI PREVENCIÓ SZINTJEI:

Az egészség megőrzésében, és a betegségek megelőzésében fontos szerepe van a prevenciónak. A preventív törekvések célja az egészséges állapot megőrzése. A fogászati prevenció célja általában az orális egészség megtartása, fejlesztése, a szájüreg és a fogazat betegségeinek megelőzése, kifejlődésük gátlása. Ki kell iktatni azokat a tényezőket, amelyek betegséghez vezetnek: a kémiai, fizikai, biológiai károsító tényezőket, a nem megfelelő életmódbeli szokásokat, a helytelen táplálkozást.

Primer-primer prevenció:

Már a várandós kismamánál fontosak a megelőző intézkedések, felvilágosítás, táplálkozási tanácsadás, motiválás. Így lehet hatékonyan megakadályozni a S. mutans törzsek korai elterjedését, kolonizációját az újszülött szájüregében.

Primer prevenció:

A fogszuvasodás és a fogágy-betegség, valamint a fogazati anomáliák és a szájüregi rosszindulatú folyamatok kialakulásának megakadályozása.

A klasszikus primer prevenció programstratégiák és intézkedések alappillérei:

- Gondos szájpolás, plakk-kontroll: a bakteriális lepedék mechanikus eltávolítása és távol tartása.
- Kiegyensúlyozott táplálkozás: sok rágnivaló, zöldségek, nem savas jellegű gyümölcsök és minél ritkább édességfogyasztás, a cariogén ételek és italok kerülése. Gyermek egy éves koruktól csak vizet igyanak.
- Fluoridok és egyéb biofilm modulációs anyagok rendszeres alkalmazása.
- Korai kezelés, barázdazárók és egyéb megelőző, non-invazív eljárások alkalmazása.

Másodlagos prevenció:

A fogazati és a szájüregi betegségek korai felismerése egyénenként és/vagy szervezett szűrővizsgálatok útján, azok progressziójának gátlása, korai ellátás: tömés- és ínykezelés, fogazati rendellenességek szűrése és amennyiben szükséges ellátása, rákmegelőző állapotok korai diagnózisa és ellátása.

Ezen módszerek szerves része a *rendszeres fogorvosi ellenőrzés*, a szájüregi betegségek, fogazati és állcsontorvosi rendellenességek korai felismerése és kezelése valósulhat meg. A komplex egyéni és csoportos prevenció programok megvalósítását, gyakorlatban való érvényre juttatását és a preventív szemlélet, a „tudatos egészség” értékrendjének kialakítását az *egészségnevelés* és az *egészségfejlesztés* segíti.

FOGÁSZATI ANAMNÉZIS ELKÉSZÍTÉSE GYERMEKKORBAN

0-18 ÉVES KORIG

Fogászati praxisközösségekben elszámolható szakmai tevékenységek

Orális szokások: száj-higiénés szokások, nevelés, motiválás, instruálás, étkezési szokások

(Kérdőív kitöltése, kiértékelése, az eredmény rögzítése)

Név		
TAJ		
Születési idő		
Életkor		
Vizsgálatot végző neve		
Vizsgálat dátuma		
A kérdőív kitöltője:	szülő/gondviselő	
	gyermek	

ELŐFORDULÓ BETEGSÉGEK, MELYEK A MEGFELELŐ SZÁJHIGIÉNYIA FENNTARTÁSÁT NEHEZÍTIK:

gingivitis	
anaemia	
idiopathiás thrombocitopéniás purpura	
diabetes mellitus	
candidiasis oris	
asztma, szénanátha, chr. bronchitis	

TÁPLÁLKOZÁSI SZOKÁSOK:

Számozással állítsa sorrendbe, mely ételből fogyasztja a legkevesebbet (1), illetve a legtöbbet (5)! Ha nem fogyaszt belőlük, jelölje 0-val!

Hányszor eszik naponta?	
Milyen ételeket fogyaszt?	
- kenyér, gabonafélék	
- gyümölcs és zöldségfélék	
- húsfélék	
- tej és tejtermékek	
- zsírok, olajok	
Milyen folyadékot fogyaszt rendszeresen?	
- ivóvíz, ásványvíz	
- cukros üdítők (szénsavas üdítők, szörpök, gyümölcslevek)	
- cukormentes üdítők (édesítőszeres szénsavas üdítők, szörpök, gyümölcslevek)	
- tea, kávé?	
- energiaital	
Mikor fogyaszt édességet?	
- főétkezések végén	
- főétkezések között (tízórai, uzsonna)	
- a nap folyamán többször, rendszertelenül (nassolás)	

SZÁJHIGIÉNÉS SZOKÁSOK:

Hányszor mos fogat naponta?		
Mennyi ideig tart egy fogmosás? (perc)		
Milyen fogkefét használ?	hagyományos	
	elektromos	
	korának megfelelő	
	felölt fogkefe	
Használ-e fogselymet?	igen	nem
Használ-e szájvizet?	igen	nem
Éves szinten hány fogkefét használ? (db)		
Mikor keresi fel a fogorvost?	csak panasz esetén	
	panasz nélkül is, ellenőrzés céljából	
	ha rendszeresen jár kontrollra, milyen időközönként	
Mennyi idővel ezelőtt járt utoljára fogorvosnál?		

A kérdőív nem validált, eredménye csak tájékoztató jellegű.

AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLATOK ÉS A KÉRDŐÍV KITÖLTÉSE ALAPJÁN:

fogászati kezelés nem szükséges/fél év múlva kontrol javasolt		
fogászati kezelés még nem szükséges, de direkt tanácsadásra (instruálás, motiválás) visszarendelés szükséges		
fogszabályozás céljából előzetes vizsgálatra beutaló szükséges	igen ☐	nem ☐
logopédiai vizsgálatra beutaló szükséges	igen ☐	nem ☐